

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 19 września 2023 r.

wniosku **M. D.** o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Dyscyplinarnego dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. PK I SD. [...], w zakresie, w którym postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla wrocławskiego okręgu regionalnego z dnia 29 czerwca 2019 r., sygn. RP IV RD [...], zostało utrzymane w mocy,

a który to wniosek stanowi sygnalizację działania z urzędu przez Sąd Najwyższy, na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze

postanowił:

1. **wznović postępowanie w sprawie;**
2. **uchylić postanowienie Sądu Dyscyplinarnego dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. PK I SD. [...], w zakresie utrzymującym w mocy postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla wrocławskiego okręgu regionalnego z dnia 29 czerwca 2019 r., sygn. RP IV RD [...], o żądaniu wydania rzeczy skierowane do M. D. (punkt I postanowienia);**
3. **zażalenie adwokata M. D. z dnia 26 lipca 2019 r. na postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego z dnia 29 czerwca 2019 r., sygn. RP IV RD [...], w zakresie punktu pierwszego (pkt 1),**

przekazać do rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu.

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Regionalnej w W. pełniący obowiązki Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego postanowieniem z dnia 29 czerwca 2019 r., sygn. akt RP IV RD [...], na podstawie art. 217 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (dalej: Prawo o prokuraturze) *zwrócił się do adwokata M. D. o dobrowolne wydanie w oryginale nagrań dwóch rozmów prowadzonych przez adwokata Ł. R. i adwokata M. D. z prokuratorem M. S. w ramach postępowania Prokuratury Regionalnej w K. o sygn. RP I Ds. [...], opublikowanych w dniu 4 i 5 stycznia 2018 r. w sieci Internet, w terminie 7 dni od daty otrzymania postanowienia.* Postanowienie o żądaniu wydania rzeczy zostało wydane w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko M. S. – prokuratorowi Prokuratury Regionalnej w K., obwinionemu o przewinienia służbowe z art. 137 § 1 Prawa o prokuraturze (sygn. akt IV RD [...]).

Zażalenie na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego, datowane na dzień 26 lipca 2019 r. i kierowane do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia, wniósł adwokat M. D., zarzucając szczegółowo opisane w tym piśmie naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 6 i art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, art. 217 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 178 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 225 § 3 k.p.k. w zw. z art. 226 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 Prawa o prokuraturze, 49 § 1 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 Prawa o prokuraturze oraz błędy w ustaleniach faktycznych. Stawiając powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie ww. postanowienia. Zażalenie dotyczy również innego postanowienia z dnia 29 czerwca 2019 r., a dotyczącego adw. Ł. R. (pkt. 2 zażalenia).

Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym postanowieniem z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt PK I SD. [...], utrzymał w mocy postanowienie z dnia 29 czerwca 2019 r. o żądaniu wydania rzeczy skierowane do M. D. w sprawie RP IV RD [...] Prokuratury Regionalnej w W. (pkt I

orzeczenia), natomiast zażalenie w części dotyczącej adw. Ł. R., pozostawił bez rozpoznania (pkt. 2 postanowienia).

Pismem z dnia 21 marca 2022 r., sygn. akt RP IV RD [...], rzecznik dyscyplinarny zwrócił się do adwokata M. D. o wydanie przedmiotów wskazanych w treści postanowienia rzecznika z dnia 29 czerwca 2019 r. W odpowiedzi z dnia 11 kwietnia 2022 r. M. D. wskazał, że postępowanie w jego sprawie zostało wznowione wskutek rozstrzygnięcia Izby Dyscyplinarnej w Sądzie Najwyższym z dnia 2 lipca 2020 r., sygn. II DO 67/20, ewentualnie wniósł o potraktowanie pisma jako wniosku o wznowienie postępowania lub zażalenia i przekazanie sprawy do Sądu Najwyższego. Powyższe stanowisko M. D. podtrzymał w piśmie z dnia 4 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że możliwe jest wznowienie postępowania karnego m.in. w przypadku, gdy w postępowaniu zaistniała jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych opisanych w art. 439 § 1 k.p.k. Konieczne jest jednocześnie odnotowanie, że zgodnie z art. 542 § 3 k.p.k. wznowienie postępowania z powodu wystąpienia jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu (zob. uchwała SN z dnia 24 maja 2005 r., sygn. akt I KZP 5/05). W takim przypadku stronie nie przysługuje zatem wniosek o wznowienie postępowania karnego; strona może jedynie, w trybie art. 9 § 2 k.p.k., zasygnalizować organowi procesowemu wystąpienie uchybienia należącego do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych w celu jego ujawnienia. Tego rodzaju inicjatywa strony uruchamia przeprowadzanie czynności z urzędu i w przypadku potwierdzenia istnienia uchybienia, dochodzi do wznowienia postępowania z urzędu i uchylenia wadliwego orzeczenia (zob. np. postanowienie SN z dnia 8 czerwca 2021 r., sygn. akt III KO 37/21).

W niniejszej sprawie należało rozstrzygnąć, czy wznowienie postępowania jest uzasadnione wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k., tj. czy sąd szczególny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu powszechnego. Rozstrzygnięcie w przedmiocie żądania wydania rzeczy przez M. D., które zostało wydane przez prokuratora Prokuratury Regionalnej w W.

pełniącego obowiązki Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego, zapadło w ramach postępowania dyscyplinarnego przeciwko M. S. – prokuratorowi Prokuratury Regionalnej w K. Artykuł 217 § 1 k.p.k. (odpowiednio stosowany w postępowaniu dyscyplinarnym prokuratorów na podstawie art. 171 pkt 1 Prawa o prokuraturze) przewiduje kompetencję prokuratora do zażądania wydania rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie. Rzecz jednak w tym, że zgodnie z art. 236 § 1 k.p.k. na postanowienie w przedmiocie dowodów rzeczowych przysługuje zażalenie. Organem właściwym do rozpoznawania tego środka zaskarżenia – stanowiącego gwarancję ochrony konstytucyjnych praw jednostki – jest w każdym przypadku sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji; zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. akt K 38/07, OTK-A 2008, nr 6, poz. 102; zob. również C. Kulesza, w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. K. Dudka, Warszawa 2020, teza 2 do art. 236).

Trybunał Konstytucyjny w przywołanej sprawie uznał, że: „urzeczywistnienie konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu obejmuje wszelkie sytuacje - bez względu na szczegółowe regulacje proceduralne - w których pojawia się konieczność rozstrzygania o prawach danego podmiotu (w relacji do innych równorzędnych podmiotów lub w relacji do władzy publicznej), a jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygania o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę tego stosunku (z tych właśnie powodów wykluczona jest w zasadzie droga sądowa dla rozstrzygania sporów na tle podległości służbowej)” (pkt 3.1).

Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że konstytucyjne prawo do sądu zagwarantowane jest jedynie wówczas, gdy „sąd” posiada cechy, o których mowa w Konstytucji, a zatem jest niezależny oraz złożony z niezawisłych i bezstronnych sędziów. Ponadto konwencyjny i europejski standard „sądu” zachowany jest wyłącznie wówczas, gdy organ ten posiada ustawową podstawę działania, stały charakter, obligatoryjność jurysdykcji, kontradyktoryjność. Niezależność wymaga, by sąd rozstrzygał sprawy autonomicznie, nie podlegał żadnej służbowej hierarchii oraz był chroniony przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi (zob. P. Tuleja,

w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, red. P. Tuleja, Lex 2021, art. 45).

Powyższych wymogów konstytucyjnie i konwencyjnie rozumianego „sądu” nie spełnia Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, który w niniejszej sprawie rozpoznawał zażalenie M. D. Po pierwsze, nie spełnia wymogów „sądu” sam fakt nazwania danego organu „sądem”. W literaturze odnotowano – odwołując się do przykładu sądu lekarskiego będącego organem dyscyplinarnym lekarzy – że „ustawodawca może różne jednostki organizacyjne nazywać «sądem», co nie zmieni faktu, że owym sądem są tylko w znaczeniu ustawowym, a nie konstytucyjnym, o ile nie spełnią kryteriów przewidzianych w ustawie zasadniczej” (W. Wróbel, Izba Dyscyplinarna jako sąd wyjątkowy w rozumieniu art. 175 ust. 2 Konstytucji RP). Po drugie, Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym składa się z prokuratorów, a zatem nie sędziów w rozumieniu konstytucyjnym. Prokuratorzy nie korzystają bowiem z gwarancji niezawisłości, o której mowa w Konstytucji, w szczególności zważywszy, że ich przełożonym jest Prokurator Generalny będący jednocześnie ministrem sprawiedliwości, a zatem organem władzy wykonawczej (art. 1 § 2 oraz art. 13 § 2 Prawa o prokuraturze). Dodać należy przy tym, że kwestia wydania rzeczy przez M. D. wykracza poza ramy sprawy dyscyplinarnej, bowiem jest wypadkową sprawą ingerującą w prawa osoby „trzeciej”, tj. niepodlegającej jurysdykcji tego sądu dyscyplinarnego.

W rezultacie należało uznać, że w sprawie tej zażalenie M. D. rozpoznał sąd szczególny, jakim jest Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, choć przedmiot sprawy wymagał rozstrzygnięcia sądu powszechnego spełniającego wymogi niezależności i niezawisłości. Oznacza to, że zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k., co uzasadniało wznowienie postępowania w sprawie przez Sąd Najwyższy z urzędu. Konsekwencją orzeczenia o wznowieniu postępowania, w zakresie wyżej wskazanym, jest uchylenie w tej części zaskarżonego postanowienia z dnia 6 grudnia 2019 r. i przekazanie sprawy do rozpoznania przez właściwy sąd (art. 547 § 2 k.p.k.). Mając na uwadze powyższe ustalenia, zażalenie M. D. powinien rozpatrywać w trybie opisanym w art. 236 § 1 k.p.k., odpowiednio stosowanym na

mocy art. 171 pkt 1 Prawa o prokuraturze, sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie dyscyplinarne. W tym przypadku sądem tym jest Sąd Rejonowy dla Wrocławia- Śródmieścia we Wrocławiu.

Na marginesie należy odnotować, że Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego w dniu 29 czerwca 2019 r. wydał dwa postanowienia, w którym żądał wydania nagrań: nie tylko postanowienie, w którym zwrócił się do M. D., ale również postanowienie o żądaniu wydania rzeczy od obrońcy Ł. R. To drugie orzeczenie stanowiło przedmiot zaskarżenia całkowicie niezależnie od postanowienia wydanego względem M. D. Po wznowieniu postępowania w sprawie Ł. R. przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego postanowieniem z dnia 2 lipca 2020 r., sygn. akt II DO 67/20, Sąd Rejonowy dla Wrocławia- Śródmieścia we Wrocławiu postanowieniem z dnia 17 września 2020 r., sygn. akt II Kp 446/20 (RP IV RD 11.2018), uwzględnił zażalenie Ł. R. i uchylił zaskarżone postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego z 29 czerwca 2019 r. w przedmiocie żądania wydania rzeczy przez Ł. R.

Sąd rozpoznając ponownie sprawę zażalenia M. D. na postanowienie, w którym zwrócono się do niego o wydanie rzeczy, weźmie również pod uwagę fakt, że Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym orzeczeniem z dnia 25 maja 2023 r., sygn. [...], obwinionego M. S. – prokuratora Prokuratury Regionalnej w K. uniewinnił od zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego (k. 76 akt SN). Jak wynika z pisma Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego, przedmiotowe orzeczenie jest prawomocne (k. 73 akt SN). Oznacza to, że obecnie nie trwa już postępowanie dyscyplinarne będące przyczyną żądania wydania rzeczy przez M. D., jednakże postanowienie z dnia 29 czerwca 2019 r., a dotyczące jego, w dalszym ciągu istnieje w obrocie prawnym.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]

